

ARCHITEKTURA

CZASOPISMO TECHNICZNE
TECHNICAL TRANSACTIONS

ARCHITECTURE

WYDAWNICTWO

POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ

3-A/2010

ZESZYT 6

ROK 107

ISSUE 6

YEAR 107

MARIA PORĘBSKA*

O POTRZEBIE PIĘKNA W PRZESTRZENI PUBLICZNEJ MIASTA

ABOUT THE NEED OF BEAUTY IN THE PUBLIC SPACE OF A CITY

Streszczenie

Przestrzeń publiczna odgrywa ważną rolę w realizowaniu różnorodnych potrzeb współczesnego mieszkańca miasta. Jedną z nich, o której nie należy zapominać ani bagatelizować, jest potrzeba piękna. Tkwi ona głęboko w naturze człowieka. Artykuł wskazuje na wagę piękna w otaczającej przestrzeni i sygnalizuje kierunki działań, które mogłyby przyczynić się do zaistnienia tej wartości w miejskim środowisku zamieszkania.

Słowa kluczowe: piękno przestrzeni publicznej

Abstract

Public space plays a significant role in implementing various needs of contemporary inhabitant of a city. One of them is the need of beauty which should not be forgotten or underestimated. It is a part of human nature. The paper points out the significance of beauty in the surrounding space and indicates directions of activities which could lead to creation of this value in the urban environment of residence.

Keywords: beauty of public space

---

* Mgr inż. arch. Maria Porębska, Studia Doktoranckie, Wydział Architektury, Politechnika Gdańska.

„Piękno jest wezwaniem transcendencji. Zachęca człowieka, aby poznał smak życia i umiał marzyć o przyszłości”¹

1. Miasto współczesne

Miasto staje się dla coraz większej liczby ludzi miejscem do mieszkania, codziennym środowiskiem życia. Koncentruje ono „fizyczną, intelektualną i kreatywną energię”², tworząc żywy, pulsujący organizm, ulegający nieustannym procesom przemian. Jesteśmy dzisiaj świadkami i uczestnikami transformacji przestrzeni współczesnych miast, dla której „tęm są społeczne, ekonomiczne i kulturowe przemiany globalizującego się świata”³. Wydaje się, że wobec zanikania reprezentacyjnych czy handlowych funkcji miasta, „najważniejszą staje się dzisiaj życie w społeczności, możliwość bezpośredniego kontaktowania się ludzi między sobą, która sprzyja wymianie idei i wartości”⁴, dlatego też przestrzeń miejska powinna być otwarta i dostępna dla wszystkich. W obliczu narastającego zjawiska komercjalizacji naszego życia należy podkreślić, że „przestrzeń miejska jest wartością samą w sobie, jako przestrzeń współistniejących tu wartości materialnych i niematerialnych, użytkowych, symbolicznych i estetycznych i nie może być traktowana tylko w kategoriach utylitarnych”⁵.

2. Przestrzeń publiczna a proces transformacji

Codziennie życie miasta i jego mieszkańców tworzy się na ulicach, placach, parkach, skwerach – wszystkich tych przestrzeniach, które stanowią domenę publiczną. Zarówno wnętrza urbanistyczne, jak i wewnątrzmięskie przestrzenie zielone służą bezpośrednim kontaktom między ludźmi, tworząc różnorodne formy aktywności, wypoczynku i rekreacji. Oddziałują one na uczestników przestrzeni oraz kształtują osobowość najmłodszych mieszkańców miast. W zależności od jakości oferowanej przestrzeni, może ona rozwijać, stymulować intelektualnie i emocjonalnie bądź mieć charakter destrukcyjny, powodujący zniekształcenie czy nawet rozpad więzi społecznych. Trudno oczekiwać, że przestrzeń bezkształtna i niezdefiniowana funkcjonalnie wywierać będzie dobroczynny wpływ na jednostki i społeczności.

Przestrzeń publiczna podlega zmianom w czasie. Są one próbą aktualizowania zmieniających się potrzeb jej użytkowników. Jest nadzieja, że zmiany te spowodowane są również pragnieniem poprawy jakości życia społeczności miejskiej. Jakość przestrzeni decyduje o warunkach życia dziś i możliwościach rozwoju następnych pokoleń. Obecnie, wobec transformacji społeczno-ustrojowej, proces mniej lub bardziej intensywnych zmian dotyczy nieomal całości przestrzeni publicznej w naszym kraju. Można by oczekiwać, że w dobie demokracji realizowane przekształcenia przestrzeni będą miały na uwadze dobro społeczności miejskiej. Tymczasem współczesna transformacja odzwierciedla często wypadkową działań cynicznej interesowności inwestora i nieudolności władz publicznych, która przekłada się na mizerną jakość naszej przestrzeni. „Planowanie miast na całym świecie jest zdominowane przez naciski rynku i doraźne imperatywy finansowe (...), w tym partykularnym poszukiwaniu zysku ignoruje się potrzeby społeczności lokalnych jako całości”⁶. Przestrzenny bałagan, z którym obcujemy na co dzień, jest wynikiem impotencji naszych samorządów, które nie dbają o interes publiczny, jakim jest ład czy piękno otaczającej nas przestrzeni. Coraz bardziej widocznym staje się dotykający nasze społeczeństwo i wybranych przez nas decydentów, brak zasad etycznych i estetycznych. Stoimy zatem przed wyzwaniem zerwania z systemem, który pozwala sferze biznesowej na osiąganie szybkich zysków kosztem społecznych i środowiskowych celów, które są odzwierciedleniem wartości kulturowych, przekładających się na wysoką jakość przestrzeni publicznej miasta. Przestrzeń publiczna jest dobrem wspólnym, sceną dla codziennego życia miejskich społeczności, dlatego też „jednym z najważniejszych czynników warunkujących kształtowanie współczesnej przestrzeni publicznej są potrzeby tych społeczności”⁷. Do potrzeb tych należą między innymi: łatwa orientacja w przestrzeni, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa, potrzeba identyfikacji, jak również możliwość obcowania z estetycznym otoczeniem.

3. O potrzebie piękna w miejskim środowisku zamieszkania

Z chwilą zapewnienia podstawowych potrzeb mieszkańców do głosu dochodzą potrzeby wyższego rzędu, a wśród nich potrzeba piękna [wg A. Masłowa]. „Pomimo różnic kulturowych i indywidualnych oraz zmienności historycznej potrzeb estetycznych i sposobów ich zaspokajania, wciąż są one jednymi z najbardziej uniwersalnych potrzeb człowieka”⁸. Ową powszechność i skłonność do określonych jakości, do ich estetycznego preferowania, można zaobserwować już w najwcześniejszych fazach rozwoju dziecka. Z czasem u dorosłego człowieka staje się ona wrażliwością estetyczną. Można powiedzieć, za M. Gołaszewską, że nasze upodobanie piękna jest wrodzone, ale podlega jednocześnie wychowaniu i doskonaleniu. Ową kallotropijną tendencję można śledzić już od najbardziej prymitywnych kultur po czasy nam współczesne. Wydaje się, że piękno jest specyficzną wartością występującą w ludzkim świecie. Nasuwa się zatem pytanie, czym jest piękno, w jaki sposób człowiek je poznaje? W fenomenologicznym ujęciu filozof M. Gołaszewskiej piękno oznacza wartość, która zawiera w sobie harmonijność, umiar, zrównoważenie. Jest bogactwem, lecz nie przeładownością, prostotą, lecz nie ubóstwem ani monotonią. Piękno budzi zachwyt i ubogaca człowieka. E. Stain pisze o pięknie jako o swoistym dobru pewnej szczególnej władzy duchowej, której właściwością jest wycucie miary, określoności i ładu. Dociera ono do człowieka na zasadzie poznania przedrefleksyjnego, pozaintelektualnego – dzięki intuicji, uczuciom i szczególnym stanom wczucia. Wartość piękna może być poznana również w sposób racjonalny, analogiczny do procesów wszelkiego logicznego poznania. Wydaje się, że „piękno jest w znacznie głębszy i bardziej istotny sposób związane z rzeczywistością, naturą, człowiekiem, niż tylko przez to, że się podoba, że jest zewnętrzną ozdobą życia i otoczenia człowieka”⁹.

Niemniej jednak każdy z nas życzyłby sobie, aby otaczająca go przestrzeń była piękna. Niestety często otoczenie, w którym żyjemy, dalekie jest od naszych oczekiwań. Niewłaściwe zagospodarowanie i eksploatacja przestrzeni, brak dbałości o walory estetyczne czyni tę przestrzeń chaotyczną, przeładowaną bodźcami, zaniedbaną. Dewastacja środowiska naturalnego, jak również mizerna jakość środowiska kulturowego, powoduje, że społeczność staje się niewrażliwa, obojętna na potrzebę piękna, niezdolna do stawiania wymagań w tym zakresie. Potrzeba piękna może ulec przytłumieniu, ale nie może zostać całkowicie wyparta. Piękno odgrywa bowiem bardzo ważną rolę w życiu człowieka, może być siłą kształtującą jego świat.

4. Co można zrobić aby wokół nas było pięknie?

„Ludzie tworzą piękno, piękno tworzy ludzi”.

Właściwe ustawodawstwo

Odpowiedzialność za przestrzeń spoczywa w dużej mierze na samorządach jako gospodarzach i mecenasach przestrzeni. Instrumentem dla władz samorządowych, pozwalającym na kontrolę całości zagadnień związanych z estetyką krajobrazu, jest prawo. Z punktu widzenia polskiego prawa wartości estetyczne i widokowe mieszczą się w ramach walorów krajobrazowych, obok wartości ekologicznych i kulturowych. Należałoby dążyć do stworzenia takich uregulowań prawnych, które chroniłoby i gwarantowały kreowanie wysokiej jakości przestrzennego środowiska życia. Obecnie kompetencje są rozproszone w wielu aktach prawnych, przysługują różnym instytucjom, a procedury egzekwowania prawa okazują się mało skuteczne.

Waga kompozycji

Otoczająca nas przestrzeń jest tak dalece nieestetyczna, że ład i piękno są wciąż wartościami pożądanymi i oczekiwanymi. Mimo że sztuka współczesna z początkiem XX wieku ogłosiła zanegowanie tradycyjnych jakości estetycznych, to architektura, jako jedna z nielicznych jej dziedzin, wciąż jeszcze poszukuje i odnosi się do piękna jako poszukiwanej wartości. Piękno architektury i urbanistyki związane jest ze sztuką projektowania. Kreacja przestrzeni miejskiej o wysokich walorach estetycznych wynika z opanowania warsztatu projektowego oraz predyspozycji i talentu architekta czy całego zespołu projektowego. Złożoność gustów i wspólnota zmieniających się potrzeb użytkowników miejskiego otoczenia stanowią nieustanne wyzwanie, rzucane współczesnym projektantom przestrzeni publicznej. Niezwykle ważne jest,

aby projektant zajmujący się przestrzenią miejską współpracował ze specjalistami z różnych dziedzin: socjologiem, psychologiem architektury, architektem krajobrazu czy architektem światła. Koordynacja wszystkich branż składa się na wielowarstwowe i wieloaspektowe myślenie o projektowaniu nowoczesnej przestrzeni w mieście, która uwzględnia zarówno kontekst środowiskowy, kulturowy, społeczny, jak i kryteria estetyczne, odpowiadając na różniczne potrzeby współczesnego mieszkańca miasta. Kształtowanie piękna przestrzeni publicznej jest w ręku projektanta, który powinien stale uzupełniać swój talent o potrzebną wiedzę i umiejętności.

Kompozycja urbanistyczna umożliwia projektantowi poszukiwanie i odnajdywanie wzajemnych relacji budynków, odpowiedniej ich skali i formy oraz właściwe rozłożenie mocniejszych akcentów. Język kompozycji urbanistycznej tworzą również proporcje, rytmy, tło – wszystko to składa się na fizyczny kształt projektowanej przestrzeni. Jakość kompozycji zależy od harmonijnego współistnienia form urbanistycznych w zastanym kontekście krajobrazowym, przy uwzględnieniu dynamiki społeczno-kulturowej. Należałoby podkreślić, że współcześnie coraz większą rolę w kreowaniu przestrzeni publicznej odgrywa mała architektura oraz iluminacja świetlna. Wszystkie te elementy tworzą komplementarną całość, kształtując piękno przestrzeni publicznej, stanowiąc o jej tożsamości i niepowtarzalności.

Estetyczna świadomość użytkowników przestrzeni

Przestrzeń publiczna jest swoistym środkiem przekazu oddziałującym na świadomość użytkownika przestrzeni. To, czego on doświadcza, czym się wzrusza, co go zachwyca, ma wpływ na kształtowanie się jego postaw estetycznych oraz sposobów przeżywania piękna. „Mówi się, że piękno jest w oku patrzącego; reprezentuje ono estetyczne i ekspresyjne strumienie każdego subiektywnego ja. To niekoniecznie znaczy, że piękno jest »tylko subiektywne« lub idiosynkratyczne, lecz jedynie tyle, że jest osądem dokonywanym przez każdy podmiot. Piękno (częściowo) jest w »ja« patrzącego”¹⁰, stąd też bierze się rozbieżność upodobań, ocen i sądów w odbiorze wartości estetycznych. Jak już wcześniej zaznaczyliśmy, wrażliwość estetyczną posiada każdy człowiek, wymaga ona jednak kształtowania. Dobrze zorganizowana, posiadająca walory estetyczne przestrzeń publiczna będzie stanowiła swoisty czynnik wychowawczy. Jednak, aby uczestnik przestrzeni umiał dostrzegać i był świadomy otaczającego go piękna, należy zadbać o szeroko zakrojony i długoterminowy program edukacyjny. Zdaniem E.T. Halla „człowiek widząc uczy się, a to czego się nauczy, wpływa na to, co widzi”¹¹. Wzrostowi świadomości estetycznej sprzyjać będzie również aktywność publicystyczna zawodowego środowiska architektonicznego oraz krytyków architektury. Poprawa jakości przestrzennego środowiska życia mieszkańca miasta zależy więc od poziomu świadomości estetycznej społeczeństwa. Należy dążyć do pobudzania poczucia odpowiedzialności za przestrzeń publiczną, która ma ogromne znaczenie dla jakości życia społecznego i indywidualnego.

5. Podsumowanie – niezastąpiona rola pięknych przestrzeni

Kwestia kształtowania przestrzeni publicznych w procesie transformacji miast jest rzeczywistym problemem, z którym musimy się zmierzyć. Tym bardziej, że coraz częściej oferowana nam przestrzeń jest przypadkowa, chaotyczna i banalna. Zeszeptaona wszechobecną reklamą i osłodzona pseudohistoryzującym kiczem ma niewątpliwie destrukcyjny wpływ na potencjalnego odbiorcę. Naturalnym odruchem jest więc potrzeba, pragnienie kontaktu z otoczeniem sprzyjającym naszej psychice. Można zatem powiedzieć, że „jest szansa na zaistnienie naturalnej presji społecznej, w kierunku permanentnej poprawy jakości przestrzennego środowiska życia”¹². Szansa ta zależy od tego, czy uda nam się ustanowić i egzekwować dobre prawo, które wspomagałoby proces kształtowania estetycznych przestrzeni publicznych. Jest to również uzależnione od wzrostu świadomości przestrzennej naszego społeczeństwa, co wiąże się z edukacją i publicystyką. W odniesieniu do roli architekta, urbanisty, kluczową rolę odgrywają zagadnienia związane z kompozycją i szeroko rozumianą kwestią etyki zawodowej. W dużej mierze to właśnie projektant odpowiada za jakość zaprojektowanej przestrzeni. „Rola pięknych miejsc jest niczym niezastąpiona”¹³, dlatego warto rozmawiać o pięknie przestrzeni publicznej. Intencją podjętych rozważań jest włączenie się w głos dyskusji na rzecz kultury miasta.

Przypisy

- ¹ *Piękno w sztuce*, Wystawa zorganizowana w ramach Dni Jana Pawła II, Wydawnictwo ASP im. J. Matejki, Kraków 2008.
- ² Rogers R., *The Culture Of Cities*, [w:] *Richard Rogers Partnership. Works and Projects*, Monacelli Press, New York 1996.
- ³ Lorens P., *Tematyżacja przestrzeni publicznej miasta*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2006.
- ⁴ Kochanowski M., *Miasto przestrzeń kontaktu i porozumienia*, Materiały Studium Doktoranckiego, Wydział Architektury, Politechnika Gdańska, Gdańsk 2009.
- ⁵ Kochanowski M., *Miasto, przestrzeń kontaktu i porozumienia*, Materiały ze Studium Doktoranckiego, Wydział Architektury, Politechnika Gdańska, Gdańsk 2009.
- ⁶ Rogers R., *The Culture Of Cities*, [w:] *Richard Rogers Partnership. Works and Projects*, Monacelli Press, New York 1996.
- ⁷ Lorens P., *Tematyżacja przestrzeni publicznej miasta*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2006.
- ⁸ Bokinić M., *Estetyka i filozofia kultury albo: estetyżacja wszystkiego?*, *Estetyka i filozofia sztuki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009.
- ⁹ Gołaszewska M., *Zarys estetyki*, PWN, Warszawa 1984.
- ¹⁰ Wilber K., *Małżeństwo rozumu z duszą*, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2009.
- ¹¹ Hall E.T., *Ukryty wymiar*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA, Warszawa 2003.
- ¹² Franta A., *Reżyseria przestrzeni. O doskonaleniu przestrzeni publicznej miasta*, Monografia 309, Politechnika Krakowska, Kraków 2004.
- ¹³ Böhm A., *Planowanie przestrzenne dla architektów krajobrazu*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2006.

“Beauty is a challenge of transcendence. It encourages a man to familiarize with taste of life and be able to dream about the future”¹

1. The contemporary city

A city becomes a place to live, a kind of everyday environment for a greater number of people to live in. It includes “physical, intellectual and creative energy”² creating a living, pulsing organism being influenced by continuous processes of changes. At present, we are the witnesses and participants of transformation of the space of contemporary cities for which “the background means solid, economic and cultural changes of the globalizing world”³. It seems that due to the disappearance of representative or commercial functions of a city, “the most significant is today’s life in a community, a possibility of direct contact with people with each other which favors the exchange of ideas and values”⁴ and that is why the urban space should be open and available for everyone. In the face of growing phenomenon of commercialism of our life it should be stressed that “the urban space of co-existing material and non-material, usable, symbolic and esthetic values cannot be treated only in utilitarian categorie”⁵.

2. Public space and the process of transformation

Everyday life of the contemporary city and its inhabitants is created on the street, places, squares, parks, in all spaces which create public domain. Both the urban interiors as well as urban green spaces shall serve direct contacts among people, shall create various forms of activities, rest and recreation. They have an impact on the participants of the space and shape personality of the youngest inhabitants of the cities. Due to the quality of the offered space it can develop, stimulate them intellectually and emotionally or it can have a destructive character which leads to deformation or even breaking of social bonds. It is hard to expect that the shapeless or undefined spaces in functionality shall have a positive impact on individuals and communities.

Public space is being influenced by changes in time. They are a trial of updating changeable needs of its users. It is expected that these changes are also caused by the desire to improve quality of life of the urban community. The quality of space has an impact on the conditions of life today and the possibilities of development for future generations. Nowadays, due to social and transformational process of more or less intensive changes it refers almost to the whole public space in our country. It could be expected that in the era of democracy, implementing changes of space shall focus on the good sake of the urban community. However, contemporary transformation often reflects coincidence of activities performed by cynical interests of the investor and incompetence of public authorities which may result in miserable quality of our space. "City planning in the whole world is dominated by pressures of the market and short-term financial imperatives. (...), in this, particular searching for profit the needs of local communities as a whole are ignored"⁶. Spatial mess in which we live is a result of impotency of our local authorities which do not care about public interest such as order or beauty of surrounding space. The lack of ethical and esthetic principles in our society and in the decision-makers elected by us becomes more and more visible. Due to the abovementioned we face the challenge of breaking with the system which allows the business sphere to gain profits quickly at the cost of social and environmental targets reflecting cultural values resulting in high quality of public space of a city. Public space is a common good, a scene of everyday life of urban communities and that is why "one of the most important factors having an impact on shaping contemporary public space are the needs of these communities"⁷. The abovementioned needs include the following: easy orientation in space, providing the feeling of security, the need of identification, as well as a possibility to have contact with esthetic surrounding.

3. About the need of beauty in urban residential environment

When the basic needs of inhabitants are fulfilled, the higher needs appear. One of them is the need of beauty [A. Maslow]. "despite cultural and individual differences as well as historical changeability of esthetic needs and the ways of fulfilling them as they are still one of the most universal needs of a man"⁸. Such a commonness and tendency to specific qualities, their esthetic preferences can be observed already in the early stages of a child's development. Later, it becomes an esthetic sensitivity of an adult. It can be said, after M. Gołaszewska that our love of beauty is inborn, however, at the same time it is being developed and improved all the time. This callotrophic tendency can be noticed from the times of the most primitive cultures to the present. It seems that beauty is a specific value existing in the human world. Due to the abovementioned the following question appears, what is beauty, in what way a man familiarizes with it? In fenomenological point of view a philosopher M. Gołaszewska, beauty means a value which includes harmony, moderation and balance. It is good but not any kind of overload, simplicity but not poverty or monotony. Beauty inspires and enriches the man. E. Stain writes about beauty as a peculiar good of certain specific spiritual power which is characterized by a feeling of moderation, specificity and order. It is acquainted by a man in a form of pre-reflective knowledge, not intellectual – due to intuition, feelings and specific states of perception. The value of beauty can be also approached in a rational way, analogical to the processes of each logical approach. It seems that "beauty is connected with reality, nature, a man in much deeper and more significant way, not only due to the fact that it is appreciated, that it is an external decoration of life and the surrounding of the man"⁹.

However, each of us would like to be surrounded by beautiful space. Unfortunately, the surrounding in which we live is far away from our expectations. Improper industrialization and exploitation of space, the lack of taking care of esthetic values makes this space chaotic, overloaded with stimulus, neglected. Both devastation of natural environment and pure quality of cultural life makes the community insensitive, indifferent to the need of beauty, unable to create requirements in this domain. The need of beauty can be smothered but it cannot be excluded completely. Beauty plays a significant role in life of a man as it can be a force shaping his world.

4. What can be done to have a beautiful surrounding ?

"People create beauty, beauty creates people"

Proper legislation

Local authorities as hosts and patrons of space bear responsibility for the space. Law is an instrument for the local authorities which allows to control all issues connected with esthetics of the landscape. Due to the Polish law the esthetics and visual values are included in the frames of landscape values, next to ecological and cultural ones. There should be legal regulations which would protect and guarantee creation of high quality of spatial environment for life. Nowadays, the competences are dispersed in numerous laws and are granted to various institutions and the procedures of the existing law seem not to be effective enough.

Importance of composition

The surrounding space is so much unsightly that the order and beauty are still the required and expected values. Despite the fact that contemporary act negated traditional esthetic qualities at the beginning of the 20th century, architecture, as one of its domains, still looks for and considers beauty as the sought-after value. Beauty of architecture, town planning are connected with the art of designing. Creation of urban space with high esthetic values results from the acquainted knowledge of designing and predispositions, as well as a talent of an architect or the whole designing team. Complexity of taste and mutual changes of the needs of the urban surrounding users are a continuous challenge for contemporary designers of public space. It is very important for the designer working on the urban space to cooperate with specialists in various fields, a sociologist, a psychologist of architecture, an architect of landscape or the architect of light. Co-ordination of all branches makes multi-layer and multi-aspect thinking about designing modern space in a city which takes into consideration environmental, cultural and social contexts as well as the esthetic criteria fulfilling various needs of contemporary inhabitant of a city. Creating beauty of public space depends on the designer who should improve his talent by gaining knowledge and new skills.

Town planning composition enables the designer to search for and find out mutual relations of buildings, their appropriate scale and form as well as adequate localization of stronger accents. The language of town planning composition is created by various proportions, rhythms, background – all of them constitute a physical shape of the designed space. The quality of composition depends on harmonious coexistence of town planning forms in the existing landscape context, taking into consideration the social and cultural dynamics. It should be mentioned that at present, the small architecture and light illumination play more and more significant role in creating the public space. All these elements creating complementary integrity shape beauty of the public space by having impact on its identity and uniqueness.

Esthetic awareness of the space users

Public space is a peculiar mean of communications having an impact on the awareness of the user of the space. The things he experiences, he is moved by and the things appreciates have an impact on shaping his esthetic attitudes and the ways of perceiving beauty. "It is said that beauty is in the eye of the viewer; it represents esthetic and expressive streams of each objective I. It does not have to mean that beauty is "only subjective" or "idosyntacritic" but the judgment made by each entity. Beauty (partially) can be found in the "I" of the viewer"¹⁰ and this is a source of discrepancy of opinions, evaluations and judgments concerning the perception of esthetic values. As we it was mentioned above each man possesses esthetic sensitivity, however, it requires shaping. Public space which is well organized with esthetic values shall be a significant educational factor. In order to make the participants able to see and be aware of beauty which surround him, the long-term educational program with a wide spectrum has to be implemented. According to E.T. Hall "a man learns through sight and the things he learns have an impact on what he can see"¹¹. Esthetic awareness is accompanied with the commentator activity of architects and critics of architecture. The improvement of quality of spatial environment of life of an inhabitant in a city depends on the degree of esthetic awareness of the society. We should stimulate responsibility for public space which is crucial for the quality of social and individual life.

5. Conclusions – irreplaceable role of beautiful spaces

The issue of shaping public spaces in the process of transformation of cities is a real problem we have to challenge. We are often offered accidental, chaotic and banal space. It is marred with ubiquitous advertisement and it is sweetened with pseudo-historical kitsch having a destructive impact of a potential receiver. The need, a wish of contact with the surrounding which is good for our psyche is a natural impulse. It can be said that “there is a chance for the appearance of social pressure towards permanent improvement of spatial quality of the surrounding of life”¹². The chance is dependent from good legislation which has to be implemented and enforced. It would support the process of shaping esthetic public spaces. It also depends on the growth of spatial awareness of our society which is connected with education and commentary. With reference to the role of an architect and the town planner the key role are the issues connected with a conception and a problem of professional esthetics. It is the designer who is responsible for the quality of space. “The role of beautiful places cannot be replaced by anything”¹³, and that is why it is worth discussing. The intention of these considerations is only a voice in the discussion concerning culture of the city.

Endnotes

- ¹ *Piękno w sztuce*, Wystawa zorganizowana w ramach Dni Jana Pawła II, Wydawnictwo ASP im. J. Matejki, Kraków 2008.
- ² Rogers R., *The Culture Of Cities*, [in:] *Richard Rogers Partnership. Works and Projects*, Monacelli Press, New York 1996.
- ³ Lorens P., *Tematyzacja przestrzeni publicznej miasta*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2006.
- ⁴ Kochanowski M., *Miasto przestrzeń kontaktu i porozumienia*, Materiały Studium Doktoranckiego, Wydział Architektury, Politechnika Gdańska, Gdańsk 2009.
- ⁵ Kochanowski M., *Miasto, przestrzeń kontaktu i porozumienia*, Materiały ze Studium Doktoranckiego, Wydział Architektury, Politechnika Gdańska, Gdańsk 2009.
- ⁶ Rogers R., *The Culture Of Cities*, [in:] *Richard Rogers Partnership. Works and Projects*, Monacelli Press, New York 1996.
- ⁷ Lorens P., *Tematyzacja przestrzeni publicznej miasta*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2006.
- ⁸ Bokinić M., *Estetyka i filozofia kultury albo: estetyzacja wszystkiego?*, *Estetyka i filozofia sztuki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009.
- ⁹ Gołaszewska M., *Zarys estetyki*, PWN, Warszawa 1984.
- ¹⁰ Wilber K., *Małżeństwo rozumu z duszą*, Wydawnictwo Czarna Owca, Warszawa 2009.
- ¹¹ Hall E.T., *Ukryty wymiar*, Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA, Warszawa 2003.
- ¹² Franta A., *Reżyseria przestrzeni. O doskonaleniu przestrzeni publicznej miasta*, Monografia 309, Politechnika Krakowska, Kraków 2004.
- ¹³ Böhm A., *Planowanie przestrzenne dla architektów krajobrazu*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2006.

Literatura/References

- [1] Lorens P., *Tematyzacja przestrzeni miasta*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 2006.
- [2] Franta A., *Reżyseria przestrzeni. O doskonaleniu przestrzeni publicznej miasta*, Monografia 309, Politechnika Krakowska, Kraków 2004.
- [3] L a c a t o n A., *Mieszkać w mieście*, Czasopismo Techniczne, z. 10-A/2005, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2005.
- [4] Szolginia W., *Estetyka miasta*, Arkady, Warszawa 1981.
- [5] Gołaszewska M., *Zarys estetyki*, PWN, Warszawa 1984.
- [6] Böhm A., *Planowanie przestrzenne dla architektów krajobrazu*, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2006.
- [7] Bokinić M., *Estetyka i filozofia kultury albo: estetyzacja wszystkiego?*, [w:] *Estetyka i filozofia sztuki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009.

II. 1. Fragment przestrzeni publicznej urzekającego włoskiego miasteczka Asyżu z widokiem na malowniczą okolicę (Zdjęcie: G. Porębski)

III. 1. The fragment of the public space of the bewitching Italian country town of Assisi with the view on the picturesque region (Photo: G. Porębski)